

Sygn.akt III AUa 304/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2015r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 października 2015 r. w B.

sprawy z odwołania M. Ś. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia

na skutek apelacji wnioskodawczyni M. Ś. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 grudnia 2014 r. sygn. akt V U 1222/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 304/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 16.05.2013 r. stwierdził, że M. Ś. (1) z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym według prawa polskiego.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. Ś. (1) zarzuciła organowi rentowemu dokonanie błędnych ustaleń faktycznych dotyczących jej pracy na Słowacji. Dalej podała, że dnia 1 grudnia 2012 r. zawarła umowę o pracę z firmą (...). Na(...)pracowała po 10 godzin miesięcznie, a na prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce przeznaczała 6 – 8 godzin dziennie. W jej ocenie praca na Słowacji nie mieści się w definicji pracy marginalnej.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r. odwołanie oddalił. Wydanie orzeczenia poprzedziły następujące ustalenia. M. Ś. (1) od 2010 r. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym. W dniu 1 grudnia 2012 r. zawarła umowę o pracę. Została ona zawarta w B.. Na jej podstawie M. Ś. (1) zobowiązała się do promowania usług i produktów świadczonych przez firmę (...) z Č. na (...)Wnioskodawczyni na(...)miała pracować 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w kwocie 40 Euro. W dniu 24 grudnia 2012 r. ubezpieczona złożyła oświadczenie w celu ustalenia ustawodawstwa właściwego. Wyjaśniła w nim, że na (...) zajmuje się roznoszeniem ulotek reklamujących kurs języka angielskiego. Na (...) jeździ własnym samochodem.

Paliwo kupuje w Polsce. W podróż udaje się w nocy w piątek. Na (...) pracuje w sobotę, a wieczorem wraca do Polski. Dowodem potwierdzającym wyjazd do tego kraju jest bilet parkingowy z dnia 15.12.2012r. z Ż.

Słowacka instytucja ubezpieczeniowa decyzją z dnia 13.03.2013 r. uznała, że M. Š. (1) nie podlega słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia w firmie (...) w Č.. S. P. w B. pismem z dnia 25.07.2013 r. zawiadomiła Departament (...) i Składek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o spółkach, które na terytorium Republiki Słowackiej realizują działalność jako tak zwane firmy skrzynkowe.

Sąd Okręgowy zauważył, że na rozprawie w dniu 4.12.2014 r. odwołująca odmówiła podania, gdzie w drodze do Č. przekraczała granicę oraz opisaną drogę z B. do Č.. Tymczasem art. 3 k.p.c. obowiązuje strony i uczestników postępowania do składania wyjaśnień co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą. Osoba, która nie chce odpowiedzieć na tak proste pytanie w sposób jednoznaczny wskazuje, że nie zna tej drogi. Skoro nigdy jej nie pokonała, to na pewno nie była w Č.. Dodatkowo Sąd zauważył, że odległość pomiędzy B. a Č. wynosi 633 km. W optymalnych warunkach pokonanie tej trasy zajmuje 7 godzin 18 minut. Ubezpieczona uniemożliwiła ustalenia, jaki ma samochód i ile zużywa on paliwa na 100 km. Mimo tych uwag Sąd Okręgowy stwierdził, że pozorność umowy o pracę nie ma istotnego znaczenia prawnego w niniejszej sprawie. Przede wszystkim rozporządzenie z dnia 29.04.2004 r. Parlamentu Europejskiego i Rady (WE nr 883/2004) w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w art. 13 reguluje kwestie związane z podleganiem ustawodawstwu państwa członkowskiego przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub kilku państwach. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z 16.09.2009 r. dotyczące wykonania rozporządzenia nr 883/2004 w art. 16 ust. 1 stanowi, że osoba, która wykonuje pracę w dwóch państwach członkowskich informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Ta instytucja ma obowiązek określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego. Takie ustalenie ma charakter tymczasowy. Skoro słowacka instytucja ubezpieczeniowa stwierdziła, że wnioskodawczyni nie podlega ustawodawstwu słowackiemu, to zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

W tej sytuacji Sąd uznał odwołanie M. Š. (2) za całkowicie bezzasadne i dlatego oddalił je z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację złożyła wnioskodawczyni, zaskarżając w całości orzeczenie Sądu I instancji i zarzucając naruszenie:

- prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną i stronniczą ocenę dowodów w postaci pisma słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, umowy o pracę i zeznań odwołującej;
- prawa materialnego, tj. art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przez pominięcie ustalenia ustawodawstwa słowackiego.

Mając na uwadze powyższe skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego orzeczenia i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i ustalenie braku obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu w Polsce z uwagi na wykonywanie pracy najemnej w Słowacji.

Pismem procesowym z dnia 31 lipca 2015 r. skarżąca złożyła dodatkowy dowód w postaci płyty CD, zawierającej zdjęcia z raportów wykonywanej pracy oraz zdjęcia potwierdzające pobyt na Słowacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni jest bezzasadna. Zarzut naruszenia prawa procesowego jest nieskuteczny. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, który zamyka się następującymi stwierdzeniami. Wnioskodawczyni prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i z tego tytułu dokonała zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego od dnia 1 marca 2010 r. do dnia 30 listopada 2012 r. Od dnia 1 grudnia 2012 r. wyrejestrowała się z

ubezpieczeń, mimo że działalność nie została przerwana. W dniu 7 grudnia 2012 r. poinformowała pozwanego, że w związku z zawarciem umowy o pracę na terenie Słowacji (firmą (...) s.r.o. w C.) wnosi o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Złożyła wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego, z którego wynika, iż pracuje jako promotor usług i produktów w wymiarze 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro (roznosi ulotki kursu języka angielskiego). Słowacka instytucja ubezpieczeniowa stwierdziła, że wnioskodawczyni nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania pracy na Słowacji.

W judykaturze za utrwalony należy uznać pogląd, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń faktycznych, a tym samym korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego. Powołany wyżej przepis zobowiązuje sąd do oceny wiarygodności mocy dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału zgromadzonego w sprawie. Z jednej zatem strony sąd orzekający uprawniony jest do oceny tychże dowodów według własnego przekonania, z drugiej natomiast sam jest zobowiązany do wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Uprawnienie sądu do oceny dowodów według własnego przekonania nie oznacza oczywiście dowolności w tej ocenie, bowiem poza sporem winno być, iż dokonując tej oceny sąd nie może ignorować zasad logiki, osiągnięć nauki, doświadczenia życiowego. Granice swobodnej oceny dowodów są wyznaczone przez takie komponenty jak: obowiązek wyprowadzania przez sąd z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych, obowiązek poruszania się w ocenie dowodów w ramach przepisów proceduralnych wynikających z treści art. 227-234 k.p.c. oraz w końcu z poziomu świadomości prawnej sędziego i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Z tego wynika, że swobodna ocena dowodów jest dokonywana przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych, a wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000 nr 17, poz.655).

Transponując powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy nie można zgodzić się z apelującą, że Sąd Okręgowy stronniczo ocenił przedłożoną umowę o pracę i wyjaśnienia samej zainteresowanej. Wręcz przeciwnie całokształt materiału dowodowego, opartego na dokumentach, wskazuje na poprawną sekwencyjność działania pozwanego. Z kolei ocena zeznań odwołującej nie polega na odtworzeniu ich treści, lecz weryfikacji ich prawdziwości w kontekście pozostałych dowodów zgromadzonych w sprawie. Zdaje sobie z tego sprawę skarżąca, która podkreśla brak uprawnienia strony pozwanej (a co za tym idzie i Sądu I instancji) do oceny stosunku prawnego zawartego za granicą (w Słowacji). Faktyczne zgłoszenie wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych na terenie Słowacji wyklucza czynności zmierzające do negacji tego tytułu ubezpieczenia przez pozwanego. W tym zakresie orzecznictwo sądowe jest wystarczająco ukształtowane i jednolite (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 11 września 2014 r. II UK 587/13; 6 czerwca 2013 r. II UK 333/12; 6 września 2011 r., I UK 84/11, LEX nr 1102996; 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013/19-20/238 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216).

Przebieg postępowania dowodzi, że oddalenie odwołania nie nastąpiło poprzez pryzmat negatywnej oceny treści czynności prawnej (umowy o pracę), choć w pisemnych motywach orzeczenia pojawił się taki wątek uboczny. Podstawą negatywnego rozstrzygnięcia jest efekt lojalnej współpracy instytucji ubezpieczeniowych, który doprowadził do wydania negatywnej decyzji przez słowacką instytucję ubezpieczeniową. Wspomniana wyżej sekwencyjność działania strony pozwanej sprowadza się do oceny, że praca najemna wnioskodawczyni ma charakter pracy marginalnej. Stąd też został zawiadomiony słowacki organ ubezpieczenia społecznego. Jak wiadomo podjął on kroki zmierzające do weryfikacji tego tytułu ubezpieczenia społecznego, zakończone wydaniem negatywnej decyzji. W tym stanie rzeczy pozwany prawidłowo ustalił obowiązek ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, gdyż wnioskodawczyni nie posiada innego tytułu ubezpieczenia. Z tego względu jej twierdzenia w apelacji, że pracowała 10 godzin miesięcznie na Słowacji, a w kraju po 8 godzin dziennie, co prowadzi do wykluczenia marginalnego charakteru pracy na Słowacji (proporcja zatrudnienia wynosi 5.95%), są wadliwe. O ile praktyczny poradnik dotyczący ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników sugeruje, że za pracę o charakterze marginalnym uznać sytuację gdy kryterium czasu pracy lub wynagrodzenia pracownika jest spełnione w

proporcji niniejszej niż 5% regularnego czasu pracy i / lub jego wynagrodzenia. Naturalnie powyższe reguła nie ma waloru wiążącego w każdym stanie faktycznym, gdyż konieczne pozostaje uwzględnienie także innych kwalifikatorów. Przede wszystkim, parametr czasu pracy oraz wysokości wynagrodzenia nie realizuje unijnego kryterium oceny pracy marginalnej. Należy także oceniać indywidualne okoliczności analizowanego wypadku. Przy czym przedmiotowa ocena mieści się w uprawnieniu władczym organu emerytalnego kraju, w którym praca najemna jest wykonywana. Stąd też skoro ten organ (instytucja Słowacka) wydała decyzję negatywną w stosunku do ubezpieczonej, która zresztą jest obecnie prawomocna, to poprzez próby wykazania braku marginalności zatrudnienia nie można restytuować przed polskim organem ubezpieczeniowym (jak i sądem) obowiązku ubezpieczenia z tytułu wykonywania pracy najemnej na Słowacji. W tej sytuacji dołączone do apelacji zdjęcia, czy raporty (płyta CD) nie mają normatywnego znaczenia.

W konsekwencji Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni prawa materialnego. Zgodnie z treścią art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/04 osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych prawu tego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna. Jednocześnie normy zawarte w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/09 określają tryb ustalenia właściwego ustawodawstwa przewidując niezwłoczność takiego działania, jak i wymóg tymczasowego określenia ustawodawstwa właściwego przy uwzględnieniu m. in. art. 13 rozporządzenia Nr 883/04. Wykładnia tego przepisu nie może być oderwana od obowiązków spoczywających na pozwanym. Jak już wskazano, gdy organ ubezpieczenia w kraju ma wątpliwości co do realności stosunku pracy albo też wywodzi, że dana praca ma charakter marginalny, to powinien wszcząć procedurę opisaną w ust. 4 art. 16 rozporządzenia Nr 987/09. Tak też się stało w przedmiotowej sprawie. Jak wiadomo od dnia 28 czerwca 2012 r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr (...) z dnia 22 maja 2012 r. zmieniające rozporządzenie Nr 883/04 oraz rozporządzenie (WE) Nr 987/09. Przepis art. 2 pkt 2 , lit. b w/ w rozporządzenia wprowadził do art. 14 rozporządzenia Nr 987/09 ust. 5b. Zgodnie z jego brzmieniem „praca o charakterze marginalnym nie jest brana pod uwagę dla celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia (WE) Nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Mając powyższe na uwadze apelacja podlega oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.